

נר לשולחן שבת

עלון זמרון

גליון 690 תש"פ

לרפואת ד' חיים משה
בן מינה דבורה

מעשה בספר שהיה חוזה בכוכבים, ראה באיצטגנינות שלו שהיהודים ישפכו את דמו. סבר שהיהודים יתנכלו לו ויהרגוהו. לכן היה הורג את היהודים שבאו להסתפר אצלו. כך נהרגו על ידו שמונים יהודים (רבי בון אמר שהוא הרג שלש מאות יהודים). לאחר שנים התגייר, אז התברר לו כי לא פירש נכון את חזונו, והפתרון הנכון הוא שהיהודים ימולו אותו ובכך יצא ממנו דם... כאשר נודע לחכמים שאותו גר הרג נפשות כה רבות מישראל, התפללו שיחזור לסורו. כדי שרוצח כזה לא יתערב בעם ישראל! תפילתם נשאה פרי, הוא חזר לסורו.

(ירושלמי ע"ז ב' ב')

תמה הגאון רבי צבי כהן, והרי גר אינו יכול לחזור לגוינותו, אם כך איך החכמים התפללו להכשילו, והרי הוא חייב בכל המצוות?! מרן הגאון רבי חיים קניבסקי השיבו: "הם לא התפללו שיהיה גוי, אלא שיתקלקל, מגיע לו!"

שוב שאלו, ומה הוא שונה מנבוזרדן שהתגייר ויצא ממנו רבי מאיר?! השיבו רבי חיים: "נבוזרדן עשה מה שנבוכדנצר אמר לו".

(מבנה לוח השנה" עמ"ס תש"ט ועיי"ש)

סיפר הרב צבי כהן: 'שאלתי את רבינו, הגאון רבי חיים קניבסקי, אנו אומרים בחנוכה ב'על הניסים' - 'להשכיחם תורתך' - מה הפשט, הרי היוונים לא נתנו בכלל ללמוד!?'

השיב רבי חיים: 'גם אם למדו במסתרים, הרי היוונים טימאו את השמנים, ובני ישראל הקפידו לאכול בטהרה, ממילא לא היה להם לאכול שמן, שהוא סגולה לזכרון'.

(נר לשולחן שבת)

בעקבות מעשה שהיה, ניגש הגאון רבי צבי כהן אל הגאון רבי נסים קרליץ, וזו היתה שיחתם:

שאלה: אדם שהתברר לו לאחר שנים רבות שאחד מעדי קידושו וכתובתו היה מחלל שבת בפרהסיא, מה דינו? השיב רבי נסים: יעשה קידושין חדשים.

שאלה: הרי אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, ואולי אין צריך קידושין חדשים אלא רק כתובה חדשה? השיב רבי נסים: הרי החתן סבר שהעדים טובים, ואם כן לא התכוון לשם קידושין.

שאלה: אם לקידושין היו עדים כשרים ורק לכתובה היו עדים מחללי שבת, איזה נוסח כתובה יכתבו? לכאורה, הרי זו לא כתובה, גם לא שייך לכתוב נוסח של כתובה שנמצאה בה טעות, ולא נוסח כתובה שאבדה. השיב רבי נסים: לכתוב כתובה רגילה.

שאלה: בכתובות של הרבנות יש תוספת: "גם אני החתן מודה על כל הנ"ל", ואם כן אולי בכל זאת זו כתובה טובה? והשיב: יתכן שלא ניתן לגבות כתובה כזו, שאין בה חתימת עדים, וודאי לא ממשועבדים, וכתובה כשרה היא זו שניתן לגבותה ממשועבדים.

שאלה: האם גם יש לחזור ולברך שבע ברכות? תשובה: אם אמר 'אתם עדי' - כן, אך אם לא אמר 'אתם עדי' הרי יתכן ששני עדים כשרים מן הנוכחים נחשבים לעדים.

שאלה: והרי יש כאן ספק של 'כלה בלא ברכה שאסורה לבעלה'? תשובה: ישמעו ברכות אלו בחתונה אחרת, או אפילו בעת שמברכים בסיומה של סעודת 'שבע ברכות' לחתן וכלה אחרים. שאלה: אם אמר 'אתם עדי' אולי לא נברך, שמא אותו עד מחלל שבת לא היה מעשן סיגריה בפני ה"חזון איש"? והשיב רבי נסים: לא נאמר דבריו אלו של ה"חזון איש" אלא רק לענין שלא יפסול את העירוב, ולא לדבר אחר.

שאלה: לדעת החזו"א שאף מי שאינו מחלל שבת אם דעותיו משובשות הרי הוא פסול לעדות, אם כן לא מצאנו ידו ורגליו, שמא דעותיהם של העדים הן דעות פסולות? והשיב: היכן שיודעים יודעים, והיכן שלא יודעים לא חוששים! (נר לשולחן שבת)

בשלהי החורף הלך לעולמו הגאון רבי צבי כהן, מחבר הספרים הנודע לתהילה. איש אשכולות, נפלא בתורה ובמידות. ענו וחרף מושבה. שנים ישבנו יחד אבדל"א בכולל חזו"א. מדי שבוע היה לוקח חבילת עלונים של "נר לשולחן שבת", אותם היה מחלק בבית הכנסת בו כיהן כרב, לא ראה פחיתות כבוד בכך! בדרוכו, כל ערב שבת היה נכנס לבית האבות הסמוך לבהכ"ס, עובר בין הזקנים והזקנות, מברכם בברכת שבת שלום ומחלק עלונים. כדי להנות אותי, היה מספר לי איך הם מצפים לבואו ובאיזו שמחה הם מקבלים את העלונים. במהלך השנים הצטברו תחת ידי הלכות וסיפורים אותם אמר לי - אם ענינים שהבאתי בעלון - אם הערות על מה שנכתב ב"נר" - אם מתוך הקשר שהיה בינינו. יהיו הדברים לעילוי נשמתו וטהורה ולדרכו בויכוח הרבים

אחד מרבי ארה"ב כתב בספרו כי מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך חזר בו מאיסורו והתיר לפתוח פקק מתכת בשבת.

סיפר הגאון ר' צבי כהן: 'באתי אל רבינו ושאלתי בתמיחה, הרי רבינו היה ממפרסמי וממעוררי איסור פתיחת פקק מתכת של בקבוק בשבת, האם אכן הדברים נכונים שהרב שינה את דעתו?!' רבי שלמה זלמן השיבני במתק לשונו: "כך היה מעשה. אותו רב היה אצלי ושמע את דעתי לאיסור. הוא אמר את דעתו להיתר. התווכחתי עמו, לבסוף כשחזר שוב על סברותיו כבר לא יכולתי להתווכח עמו, שתקתי..."

(נר לשולחן שבת)

הרב צבי כהן הביא את אחד מספריו, אל מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך, על הספר התנוססה הסכמת מרן. רבינו לא היה בבית, ורבי צבי השאיר את הספר אצל הרבנית. לאחר זמן רבי שלמה זלמן שלח לו מכתב תודה עם צ'ק, תמורה לספר.

סיפר רבי צבי: "כמובן שאת הצ'ק לא פדיתי. כעבור כמה חודשים פגשתי את רבינו בחתונה. הודיתי על מכתבו, והוספתי כי לא פדיתי את הצ'ק - לא רציתי לגבות פעמיים תשלום... תמה רבינו: "הרי עדיין לא שילמתי לך על הספר!?" אמרתי לו: "הרי מובא בגמרא שנתנית כסף קידושין לאדם חשוב, נחשבת כאילו קיבלה היא והקידושין חלים".

רבי שלמה זלמן חייך, אך הוסיף: "אבל היית צריך להודיע לי זאת, היית צריך להגיד לי שאתה לא פודה את הצ'ק!"

(נר לשולחן שבת)

במכתבים אשר החזיר לי מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך על שאלותי, בתוך המכתב היה חותם אויערבאך, אולם מחוץ למכתב, במקום בו מציינים את שם השולח לא היה כותב אלא 'אוירבך' - כפי הנראה, כדי שלא להקשות על הדבור לקרוא את שם השולח, אם חלילה יחזור המכתב לשולחו...'

(נר לשולחן שבת)

סיפר לי הרב צבי כהן: "בהוציא את הספר "בין פסח לשבועות" כתבתי בשני מקומות אודות תזמורת בבר מצוה בימי ספירת העומר, פעם אחת הבאתי פסק שאפשר להביא תזמורת ופעם שלא, תיקנתי לאיסור. כשהספר חזר מההגהה התיקון לא תוקן... שוב תיקנתי ושוב לא תוקן..."

ראיתי בזה אות מן השמיים! השארתי כך. כל אחד יראה את הפסק המתאים לו כרצונו... יש אנשים ששמחת בר מצוה בלי תזמורת בשבילם זה אבל ולכן הדבר מותר להם ויש שאינם רגילים בזה ולהם הדבר אסור".

(נר לשולחן שבת)

הגאון רבי אלחנן וסרמן שאל, האם כשהוא אוסף כסף לטובת הישיבה, יכול לספר שהמצב של הבחורים כה קשה עד שאין להם חולצות. השיבו ה"חפץ חיים" שאפשר, כי אם לא יאספו להם, הרי באמת לא יהיו להם חולצות!

(נר לשולחן שבת" מפי הג"ר צבי כהן ששמע מהגאון רבי משה שמואל שפירא)

פעם הגאון רבי רפאל הכהן קוק, רבה של טבריה ערך לזוג תיירים חופה במלון. בסיום נתן לו הבעל מעטפה עם סכום כסף. רבי רפאל שמעולם לא נטל מאיש כסף על פעולותיו כרב, שלח לו את המעטפה למלון בחזרה.

אותו תייר חשב שהגאון רבי רפאל נפגע מן הסכום שהביא לו, כי סובר שמגיע לו יותר, וזו היא הסיבה להחזרת המעטפה... בא למחרת אל רבי רפאל והתנצל: 'לא ידעתי שאתה אחיינו של הרב הראשי לישראל הרב קוק, אכן הייתי צריך לתת לך יותר...'
(נר לשולחן שבת" מפ"י בן משפחתו, הגאון ר' צבי כהן)

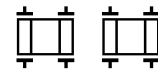

סיפר הגאון רפאל הכהן קוק, רבה של טבריה, שפעם באה לפניו אישה בבקשה לערוך לבנה הבכור פדיון הבן. לאחר בירוורו התברר שהיא בת לוי וממילא בנה אינו צריך פדיון. החלה האישה לבכות ולזעוק 'אני רוצה פדיון', 'אני רוצה פדיון'...

לא עזרו כל דברי השכנוע, עד שבחוכמתו מצא רבי רפאל מוצא, אמר לה: הקשיבי ותאמרי אחרי 'אמן' - 'בנך פדוי', 'בנך פדוי', 'בנך פדוי'...
(נר לשולחן שבת")

הגאון רבי רפאל הכהן קוק אמר: נהגו ישראל לומר לכהנים "ישר כח" לאחר שהם יורדים מן הדוכן. מדוע? התשובה היא בני ישראל קדושים ורוצים עוד ברכות, אך מאידך גיסא חוששים ל'בל תוסיף', לכן אומרים לכהנים 'ישר כח', ואז ממילא הכהן יענה לו 'וגם ברוך תהיה', כך מרוויחים עוד ברכה!
(נר לשולחן שבת")

"אתה עתה ברוך ה'". (כ"ו כ"ט)

הרב הגאון רבי זאב שחור היה גר בשכונת "ימין משה". בזמן מלחמת העולם הראשונה, כשהיה רעב גדול בירושלים רצה לתת פרנסה בדרך כבוד לסופר ירא שמים. נתן לו לכתוב ספר תורה מהודר. אותו נתן להגיה לשלשה מגיהים, ככתוב בשו"ע.

אחר כך פרסם כי על כל טעות שתמצא בספר תורה יקבל המוצא נפוליון זהב! בסכום זה היה ניתן להתפרנס כמה חודשים! כמובן, רבים ניסו את מזלם, אולי ימצאו טעות, אך לא מצאו... מנהגו של רבי זאב היה, שלפני כל פרשה היה מגיה אותה יחד עם בנו הרב הגאון רבי משה לייב שחור, כשאחד מחזיק בחומש והשני קורא בספר התורה החדש.

כשהגיעו לפרשת תולדות, לפסוק "אתה עתה ברוך ה'". התברר שהתחלפו א' וע' של שתי התיבות, והיה כתוב - 'עתה אתה'.

אמר רבי זאב: "רבים יצטערו על שהפסידו שני נפוליון זהב!"

(נר לשולחן שבת" מפ"י הגאון רבי זאב ברלין שליט"א, ראש ישיבת "גאון יעקב", נינו של רבי זאב שחור)

תלמידי חכמים ששמעו על מעשה זה דנו - האם אכן אלו שתי טעויות, או שמא טעות אחת בלבד. בספר "שומר אמת" הרחיב יפה בשאלה זו, והביא ראיות כי אלו שתי טעויות.

בין השאר כתב שיש מקום לומר מסברה דהוי טעות אחת: אילו הסופר היה משמיט תיבה אחת לגמרי, הרי הדין שהוא יכול לתלותה בין השיטין, דהיינו שיכתוב אותה מעל השורה, במקום בו היתה צריכה להיות. אשר על כן בנידון שלנו ישנה עצה - ימחוק את אחת משתי המילים, ישאיר את המקום ריק, ויכתוב אותה מעל השורה. העולה מזה - שלמעשה אין כאן יותר מטעות בתיבה אחת.

על סברה זו אמר לי הגאון ר' צבי כהן: למעשה הדבר תלוי בדעת המתחייב - בעל ספר התורה, והוא בודאי רוצה בספר מהודר ולא בתיקון שכזה.

והוסיף, שאם לא היה מתבטא "שיתן על כל טעות", אלא "למי שימצא טעות", גם אם ימצאו טעויות רבות אינו חייב אלא נפוליון אחד, כי יתכן שכל כוונתו להביע עד כמה הוא בטוח שהספר מוגה היטב, ואחר שנמצאה הטעות הראשונה בטל בטחונו, אך יש לדון מדין אסמכתא.
(נר לשולחן שבת")

מעשה בזוג מהעיר אלעד שהגיעו בערב שבת לבית החולים 'מעייני הישועה'. את ילדיהם הקטנים השאירו אצל השכנים.

סמוך לכניסת השבת ילדה האישה. האבא שמע "מזל טוב". נכנס, איחל "מזל טוב" לאשתו, לא המתין רגע, ומיד נסע לביתו, כדי להגיע לילדיהם באלעד לפני כניסת שבת.

בשבת בבוקר עלה לתורה ונתן שם לבתו. במוצאי שבת התקשר לאשתו. "איך הסתדרת עם ארבעס?" שאלה. דממת הלם השתררה בצידו השני של הקו... [הוא סבר שנולדה בת, כי במהלך החודשים שקדמו ללידה, הרופאים בישרו להם שיש להם בת...]

כאשר הגיע מעשה זה על שולחנו של הגאון רבי יצחק זילברשטיין אמר, שאם השם שנתן האבא אפשר להשתמש בו לבן ולבת, דוגמת יונה ושמחה ישאירוהו. ואם יש שם דומה, דוגמת נחום ונחמה יקראוהו בשם הזה. ואם לא, יקראו לו בברית בשם אחר.
(מתוך שיעורו בבכה"ס ברמת אלחנן בין קבלת שבת לערבית)

הגאון רבי צבי כהן, אחר שראה את אשר כתבת, אמר לי שאין שום משמעות לשם הזה והוי כנדר בטעות.

(נר לשולחן שבת")

המעשה הבא ארע לפני שתי שמיטות. כידוע יקבי "כרמל מזרחי" בשנות השמיטה נמצאים במסגרת "אוצר בית דין" בפיקוח בית דינו של הגאון רבי נסים קרליץ.

את הבקבוקים רוכשים "כרמל מזרחי" ממפעל הזכוכית פניציה בירוחם. כיון שמפעל פניציה עובד בשבתות, דרש בית הדין שירכשו רק בקבוקים אשר יוצרו באמצע השבוע.

מנהלי פניציה לא התייחסו לדרישה, זלזלו, ובמלוא החוצפה לא הסכימו. הם הרשו לעצמם לעשות זאת, בשל היותם מנופול. באותו הזמן היה חוק האוסר לייבא בקבוקים מחו"ל, כדי להגן על פניציה, שהם יצרני הבקבוקים היחידים בארץ.

עשה הקב"ה נס, והתנור במפעל הזכוכית התפוצץ. וכיון שאת היין היה צריך למלא ולשווק בדחיפות, התירו הרשויות ליקבי "כרמל מזרחי" לייבא מחו"ל מיליוני בקבוקים.

כיון שבבקבוקים אלו היו קודם לכן בבעלות גוי, הורה הגאון רבי נסים קרליץ לטובלם.

כיצד יטבילו בקבוקים כה רבים? בנו מקוה ביקב, כאשר בתוך המקוה הותקנה מכונה מיוחדת הפועלת בשיטת סרט-נע, בה הורדו הבקבוקים למקוה, ורק לאחר הטבלתם מולאו ביין או במיץ ענבים.

אחד מסוגי היינות ששווקו, לא עלה שיווקו יפה, אך גם לכך מצאו פתרון, יצרו ממנו יין "פנטזיה", שהוא יין שלתוכו מוכנס גז. אולם יין כזה יש למלא בבקבוקים ארוכי צוואר, אך בקבוקים אלו לא התאימו ל"מכונת ההטבלה" ולא היה ניתן להטבילם.

אשר על כן הורה ר' נסים להקל למוכרם בלי טבילה, אך בסייג, יש להוסיף פתק לדף ההלכות שהיה מצורף לארגזי היינות כי "בשימוש חוזר הבקבוק טעון טבילה". וכך הוכן הפתק, וכנהוג בסיומו, "בברכה כרמל מזרחי".

אך הבחור הזעזער... צירף את המילה "בברכה" להוראת ר' נסים, ובנוסח המחודש היה כתוב:

"בשימוש חוזר הבקבוק טעון טבילה בברכה. כרמל מזרחי".

כך נוצרה לה הוראה נוספת, לברך על טבילת אותם הבקבוקים, כאשר בדבר זה נחלקו פוסקי זמננו.

(נר לשולחן שבת" מפ"י הג"ר צבי כהן, בפרטי הלכה זו עיניין בספרו "טבילת כלים" פ"ב)

כאשר הגאון רבי צבי כהן היה רואה אותי הולך בכולל כאשר החולצה שלי בחוץ, הוא היה מעיר לי על כך עם חיוך...

פעם הוסיף כי אביו הגאון רבי דב הקפיד על לבושו. לסבר את האוזן סיפר שהיה לו כובע שישים שנה! בחתונת בתו עם חתנו, הגאון רבי יהודה עדס חבש אותו ואחר פטירתו מצאו את הכובע הזה עומד בארון כמו חדש. היה אצלם חינוך לסדר, אין מצב שהחולצה לא תעמוד ישר.
(נר לשולחן שבת")